

Практика Верховного Суду за 2025 рік щодо оскарження рішень ВРП про дисциплінарну відповідальність суддів

Аналітичний звіт · run_id 20260606-1722-task8-vrp-discipline-exec · 2026-06-06 **Юрисдикція/інстанція:** Велика Палата Верховного Суду (ВП ВС) — суд, до підсудності якого віднесено оскарження рішень ВРП про дисциплінарну відповідальність суддів (Закон «Про ВРП» ст. 52, 57; КАС України ст. 266). **Метод:** контент-сканування публічного масиву ЄДРСР (GCS) за відтворюваною норм-сигнатурою → LLM-скринінг по суті + вилучення ознак (gpt-5.4-mini, verbatim-quote verification) → детермінована агрегація. Повна відтворюваність — у додатку.

Межа достовірності (читати першою). Ніша вузька: **42 акти по суті / 25 справ** за 2025 р. Усі відсоткові показники мають широкі 95% ДІ (Wilson) і є **індикативними**. Результати вилучено з резолютивної частини з **90% verbatim-верифікацією** та **100% внутрішньою узгодженістю** (результат позову ↔ ефект для рішення ВРП). Ознаки підстав/стандарту контролю — LLM-класифікація (точково перевірена, але без суцільного ручного аудиту). Сигнатура відбору — v0.1 (recall-first); можливий недооблік (див. §12).

1. Коротка статистична таблиця

Корпус: із 1 805 постанов ВП ВС по суті за 2025 р. сигнатура виокремила **131 кандидата** (оскарження актів ВРП/ВККС); LLM-скринінг по суті залишив **42 акти**, що стосуються саме **дисциплінарної відповідальності суддів** (89 відсіяно як недисциплінарні — оскарження рішень ВККС про кваліфікаційне оцінювання, звільнення з інших підстав, кадрові спори апарату ВРП тощо). Дедуплікація акт → справа: **25 справ**.

Показник	Рівень акта (n=42)	Рівень справи (n=25)
Скаргу/позов задоволено (рішення ВРП скасовано)	18 — 42.9% [29.1–57.8%]	11 — 44.0% [26.7–62.9%]
У задоволенні відмовлено (рішення ВРП залишено в силі)	24 — 57.1% [42.2–70.9%]	14 — 56.0% [37.1–73.3%]
Часткове задоволення	0	0
Змінено	0	0
Направлено на новий розгляд	0	0

Ключовий факт: практика **бінарна** — ВП ВС або повністю скасовує рішення ВРП («визнати протиправним та скасувати»), або повністю відмовляє («у задоволенні позову відмовити»). Проміжних результатів (зміна, часткове задоволення, повернення) у вибірці 2025 р. **немає** — наслідок моделі «ВП ВС як суд, що розглядає позов до ВРП», а не класичної апеляції/касації з поверненням.

Частка скасувань ≈ 43% — це **високий** рівень судового анулювання: контроль ВП ВС не є формальним «штампом», суд реально втручається майже у половині справ.

2. Основні категорії справ і підстав оскарження

Вид оскаржуваного дисциплінарного стягнення (за 42 актами; мультиджерело): подання про звільнення — 9, попередження — 5, догана — 3, звільнення — 1, інші/змішані — 14, не визначено — 10. → домінують **тяжкі стягнення** (подання про звільнення), що пояснює інтенсивність оскарження.

Підстави оскарження рішень ВРП (мульти-мітка, частка з 42 актів):

Підстава	частка актів
Недостатність/дефектність мотивування рішення ВРП	54.8%
Неправильна оцінка доказів	47.6%
Неправильна кваліфікація дисциплінарного проступку	47.6%
Порушення процедури дисциплінарного провадження	42.9%
Порушення строків (давність притягнення)	26.2%
Порушення права на захист	23.8%
Безсторонність/упередженість органу	14.3%
Неспівмірність стягнення	11.9%
Інші	23.8%

Висновок: заявники атакують передусім **мотивування, доказову базу та кваліфікацію** — тобто змістовну якість рішення ВРП, а не лише формальну процедуру.

3. Підстави, за якими ВС задовольняє / відхиляє скарги (стандарт контролю)

Ознака поведінки суду	частка із 42 актів	95% ДІ
Суд втручається в оцінку ВРП (переоцінює)	45.2%	[31.2–60.1%]
Суд виявляє стриманість , залишає ВРП дискрецію	57.1%	[42.2–70.9%]
Суд перевіряє пропорційність стягнення	42.9%	[29.1–57.8%]
Суд перевіряє вмотивованість рішення ВРП	57.1%	[42.2–70.9%]

Як ВС кваліфікує порушення (n=42): **істотне** — 16, формальне/недостатнє для скасування — 7, не кваліфіковано прямо — 19.

Посилання на ЄСПЛ (власні посилання ВП ВС, частота): Олександр Волков проти України — ~14–15 (домінантний якір), Альбер і Ле Конт проти Бельгії — 11, Цфайо (Tsfayo) проти Сполученого Королівства — 11, Брайан (Bryan) проти Сполученого Королівства — 11, Краска проти Швейцарії — 10, Ramos Nunes

de Carvalho e Sá v. Portugal — 2. → ВП ВС системно спирається на лінію ЄСПЛ щодо «повноти юрисдикції» судового контролю (Tsfray/Bryan/Albert & Le Compte) і незалежності дисциплінарного органу (Волков).

За змістом: істотними ВС визнає передусім **вади мотивування та кваліфікації**, а також процедурні порушення, що вплинули на результат; формальними (недостатніми для скасування) — процедурні відхилення, які не зачепили права на захист і результат.

4. Ключові проблеми правозастосування

1. **Немає єдиного артикульованого стандарту судового контролю.** Суд одночасно «втручається» (45%) і «виявляє стриманість» (57%) — ці режими співіснують без явного тесту, коли застосовується кожен. За майже рівного розподілу результатів (43/57) це створює **зону непрогнозованості**.
 2. **Пропорційність перевіряється непослідовно** — лише у **43%** актів, хоча йдеться переважно про тяжкі стягнення (звільнення). У більшості справ співмірність стягнення судом **не оцінюється окремо**.
 3. **Вмотивованість — центральний і нестабільний критерій.** Це і головна підстава скарг (55%), і предмет перевірки суду (57%). Єдиного стандарту «достатнього мотивування» рішення ВРП не вироблено → різні вимоги у схожих справах.
 4. **Розмита межа «контроль законності vs переоцінка по суті».** У 47.6% справ спір стосується доказів, і в **45%** суд переоцінює оцінку ВРП — тобто ВП ВС регулярно входить у фактичну переоцінку дисциплінарної справи, що концептуально конфліктує з дискрецією ВРП.
 5. **«Істотність» порушення застосовується нерівномірно** (істотне 16 / формальне 7 / не кваліфіковано 19) — один і той самий тип процедурного порушення може отримувати різну правову оцінку.
-

5. Проблеми правового регулювання (проблеми права)

- **Закон «Про Вищу раду правосуддя» (1798-VIII), ст. 49–53, 57** (Розгляд дисциплінарної справи; Рішення у дисциплінарній справі; Розгляд скарги на рішення Дисциплінарної палати; ст. 52 «Оскарження рішення ВРП»; ст. 57): **не формалізовано вимоги до мотивування** рішень Дисциплінарної палати/ВРП → поживне середовище для підстави «недостатнє мотивування» (55%).
 - **КАС України, ст. 266:** визначає особливий порядок оскарження актів ВРП, але **не задає стандарту/глибини судового контролю** (повна юрисдикція vs контроль законності) — ВП ВС змушена конструювати його самостійно через практику ЄСПЛ.
 - **Закон «Про судоустрій і статус суддів», ст. 106–109** (є в Б–корпусі, ред. 2025): **оціночні склади** дисциплінарного проступку (ст. 106) та **відсутність чітких критеріїв співмірності** стягнення (ст. 109) → підстави «неправильна кваліфікація» (47.6%) і «неспівмірність» (12%).
 - **Поняття, що потребують уточнення:** «істотне порушення процедури», «явна неспівмірність стягнення», «межі судового контролю за рішенням ВРП», «вмотивованість рішення ВРП», строки давності (прогалина, відзначена ще у *Волков проти України*).
-

6. Пропозиції для Верховного Суду / судового тлумачення

1. **Єдиний структурований тест судового контролю** (закріпити в постанові ВП ВС, спираючись на *Волков* + лінію *Tsfayo/Bryan/Albert & Le Compte* щодо повноти юрисдикції). Чотири послідовні елементи з каліброваною глибиною контролю: (1) законність та **істотність процедурного порушення**; (2) **достатність мотивування** рішення ВРП; (3) коректність **кваліфікації** проступку; (4) **пропорційність** стягнення.
 2. **Критерій істотності процедурного порушення**: порушення є істотним, якщо воно (а) вплинуло або могло вплинути на результат і (б) зачепило право судді на захист/змагальність. Інакше — формальне.
 3. **Тест пропорційності — обов’язковий елемент** при тяжких стягненнях (звільнення/подання про звільнення): тяжкість проступку ↔ суворість стягнення ↔ ст. 8 Конвенції (Денісов).
 4. **Межі втручання**: контроль законності та мотивування — так; самостійна переоцінка доказів — лише за довільності/явної необґрунтованості (а не при простій незгоді з дискрецією ВРП).
 5. **Структура мотивування рішення ВП ВС** у таких справах: фіксовані рубрики (процедура → мотивування → кваліфікація → пропорційність → висновок) — знижує непрогнозованість.
-

7. Пропозиції для законодавця

1. **Закон «Про ВРП»**: прямо закріпити **вимоги до мотивування** рішень Дисциплінарної палати та ВРП (структура, обов’язковість відповіді на ключові доводи) — усуне головне джерело спорів (55%).
 2. **Строки давності** дисциплінарного провадження — законодавчо врегулювати (системна прогалина, на яку вказав ЄСПЛ у *Волков*; підстава «строки» — 26%).
 3. **Критерії співмірності** дисциплінарного стягнення — закріпити у ст. 109 Закону «Про судоустрій...» (перелік факторів: тяжкість, форма вини, наслідки, поведінка, повторність).
 4. **КАС ст. 266** — уточнити стандарт судового контролю за рішеннями ВРП (обсяг повної юрисдикції vs контроль законності), щоб не конструювати його кожного разу практикою.
 5. **Розмежувати компетенцію** ВРП і ВП ВС: чи вправі суд самостійно перекваліфікувати проступок / призначити інше стягнення, або зобов’язаний повернути до ВРП (нині повернення немає взагалі — суд лише скасовує або відмовляє).
-

8. Короткий підсумковий висновок щодо прогнозованості практики

- **Стабільність за результатами** — **помірно висока**. Чітка бінарна модель (скасувати/відмовити), 100% внутрішня узгодженість результату, ≈43% скасувань — це **не формальний, а реальний контроль**, і його результат структурно передбачуваний.
- **Стабільність за стандартом** — **низька**. Немає єдиного артикульованого тесту; пропорційність перевіряється лише у ≈43%; «істотність» порушення та вимоги до мотивування застосовуються нерівномірно; межа «законність vs переоцінка» розмита. Схожі обставини здатні давати різні результати.

- **Головні проблеми — за спаданням:** (1) **мотиваційні** (якість мотивування рішень ВРП і рішень суду), (2) **кваліфікаційні** (оціночні склади проступку), (3) **процедурні** (неєдиний критерій істотності), при **недорозвиненому контролі пропорційності**.
 - **Що поліпшувати насамперед:** **судове тлумачення** (єдиний тест контролю — найшвидший важіль і прямо у компетенції ВП ВС) → потім **практика ВРП** (якість мотивування) → потім **закон** (мотивування, строки давності, критерії співмірності).
-

Обмеження дослідження

- **Мале N** (42 акти / 25 справ) → широкі ДІ; усі відсоткові показники індикативні.
- **Вилучення ознак — LLM** (gpt-5.4-mini): результати верифіковано verbatim на 90% та узгоджено на 100%; нюансні ознаки (стандарт контролю, підстави) — точково перевірені, без суцільного ручного аудиту. Verbatim-верифікація relevance-цитати — 55% (слабше; не впливає на вихідну статистику, але знижує впевненість щодо частини нюансних міток).
- **Recall сигнатури v0.1** (recall-first): цільовий масив локалізовано у ВП ВС (структурно обґрунтовано), але можливий недооблік актами поза ВП ВС або з нетиповими формулюваннями. КАС ВС перевірено (пілот 0/220).
- **Норми КАС/ВРП** процитовано за номерами та офіційними заголовками статей (rada.gov.ua — JS-render); повнотекстове завантаження до БД для evidence_refs — етап-розширення (playwright).
- **Дедуп акт ↔ справа** — за case_number; можливі рідкісні прикордонні випадки.

Матриця доказів і відтворюваність (додаток)

- **Сигнатура:** config/norm_signature_vrp_discipline.json (v0.1.0).
- **Корпус:** corpus/candidates.jsonl (131), corpus/candidates_text.jsonl, corpus/p1_summary.json (C=131; ВП ВС 1 805 проскановано, 0 помилок читання).
- **Вилучення:** extraction/extracted_v2.jsonl (42 target), extraction/statistics.{json,md}, extraction/echr_grounding.md.
- **Скрипти:** mongo/p1_build_corpus.py, llm/p2p3_extract_v2.py, extraction/p3b_aggregate.py, mongo/plb_write_labels.py.
- **Білінг:** billing/llm_call_log.csv (витрати цього run ≈ \$3.4: v1 \$1.25 + v2 \$2.18; кумулятив проекту ≈ \$33.5 / 50).
- **MongoDB:** ідемпотентна мітка topic_labels.task8_vrp_discipline на 131 акті (is_target_disciplinary, claim_outcome, vrp_act_effect, workflow_id, version_hash).
- **ЄСПЛ-джерела:** EIN/EHRAC/HUDOC (див. echr_grounding.md).